

INNHold I BEITEBRUKSPLAN

Forord

- Bruken av beitebruksplan
- Kva har vi av arealer ?

PROBLEMSTILLING OG UTFORDRINGER, for eksempel:

- Aktuelle lover og forskrifter
- Rovvilt
- Måling av radioaktivitet i dyr.
- Dyremerking
- Dyrevelferd
- Sjukdommer hos dyr på beite.

TILTAKSDELEN

- Bredskapstiltaket
- Konkretisering av aktuelle tiltak og målsettinger.
- Tiltaksdelen er svært viktig for beitebruksplan og må gjøres mest mulig konkret og detaljert mht. beskrivelse av mål, ansvar, tidsplan for gjennomføring og evt.
- Tiltaksdelen, med utfordringen for å halde oppe beitetrykket.

KARTDEL

- Kart med oversikt over viktig beitebruksmessige forhold har stor nytteverdi.
-

FORORD

Beitebruksnæringa er Norges største utmarksnæring, nest etter skogbruket. Men beitebruken er ikke alltid fokusert eller forvaltet i tråd med dette. Beitebruksplanen skal være et verktøy for framtidig, rasjonell beitebruk. Formålet med ei slik plan er å dokumentere beitebruken slik den drives, bidra til å synliggjøre verdiskapningen denne virksomheten står for og skape grunnlag for en god og oppdatert forståelse for beitenæringa hos politikere, forvaltere og samfunnet omkring.

Forståelse for flerbruk av utmark samt regler og ambisjoner for beitebruken kan også være et mål med utarbeidelse av plana.

BRUKEN AV BEITEBRUKSPLAN

Arbeidet med plana kom i gang som følge av at utmarka og beiteressursane den siste tida er sett under press frå flere brukarintresser.

Landbruket er ikke den einaste som i stor grad nytter utmarka, mange gonger kan en sjå at det tradisjonelle landbruksdrifta i utmarka vert sett til side av sterke aktører. Beitebruksplana skal difor brukas til å hevde beiteintresser ovenfor forvaltning og myndighet, slik at husdyr og vilt på utmarksbeite har nok beite å ta av.

I kommunen skal beitebruksplan brukast i planarbeid og i ordnær saksbehandling som et grunnlagsdokument som syner korleis beite foregår i ymse deler av bygda.

I denne sammenheng vil kart som følger planen være et viktig redskap. Plana skal brukast som beitenæringa sitt innspel til forvaltning og det skal takast hensyn til beiteing i områder med utbyggingssaker.

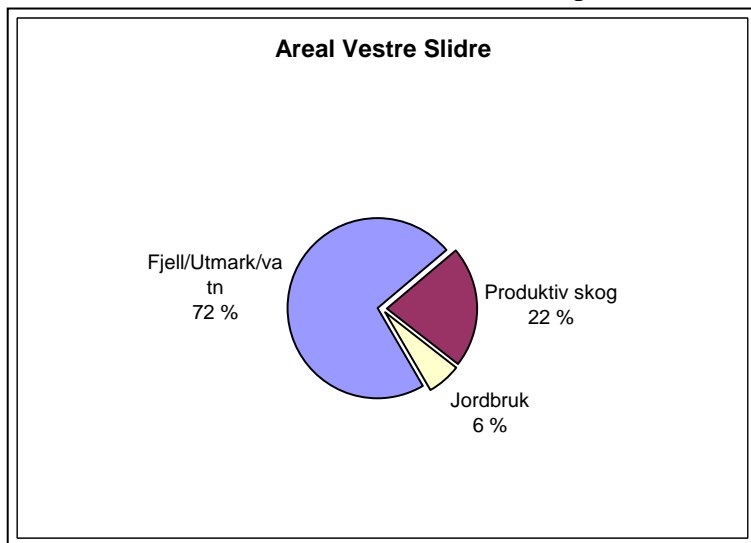
Det er viktig at en verner om de beste beiteområda i bygda og de områda der beiteressursane er knappe.

Vegitasjonskartet syner kvar det beste beite er og har oversikt over ulike tekniske installasjoner i områda.

Ved hjelp av beitebruksplan kan en sette en verdi på beite. Dette er viktig i utbyggingssaker der utmarkabeite går tapt på grunn av omdisponering av arealet.

KVA HAR VI AV AREALER?

Vestre Slidre kommune har eit samla areal på ca 464 000 daa.

Om ein ser på fordelinga av dette arealet i ulike høgder, får ein dette bilde:

Høgde over havet	Vestre Slidre kommune
300 - 600 m.o.h.	15 %
600 - 900 m.o.h.	35 %
over 900 m.o.h.	50 %

Dersom ein held saman desse opplysningane, kan ein trekkje den konklusjonen at svært mykje av kommunen er utmark som ligg i høgare strok. 85% av kommunen sitt areal ligg over 600 m.o.h, og 72 % av kommunen sitt areal er fjell, utmark og vatn. Den dyrka marka ligg delvis nede i dalen, og delvis oppe på fjellet etter omfattande nydyrking på 70-talet. Opp mot 30 % av fjell/utmarksarealet er dekt av høgareliggjande fjellskog, som ikkje reknast som produktiv.

44000 da Innsjøer vassdrag
110832 daa produktiv klassifisert skogmark
31000 daa jordbruksareal

Resten er blandingsskog, bjørkelier, myrer og fastmark, dette vil kunne reknast som aktuell beitemark for husdyra i Vestre Slidre.

Eigartilhøve er slik at 200000 da er statsallmenning og 17981da er sameier, Statskog eig 10000 da skog og Opplysningsvesenets fond 2400 da. Det andre er privat.

JORDBRUKSAREALET I VESTRE SLIDRE

Det totale jordbruksarealet i Vestre Slidre som det vert søkt om produksjonstilskott for, er på om lag 31 000 daa. Landbruksregisteret viser at Vestre Slidre totalt har om lag 35 000 daa jordbruksareal. Når ein ”manglar” 4000 daa som det ikkje vert søkt om produksjonstilskott for, botnar nok dette i at ein del jord ligg brakk. Dette dreier seg fyrst og fremst om innmarksbeiter/hamnehagar som vert liggjande ubrukte når husdyra forsvinn frå garden. Men også ein del jord som er vanskeleg å drive, ofte bratte og små teigar, vert ikkje lenger brukte. Det er også ein del stølsjorder som ikkje lenger blir brukt, spesielt gamle stølsvollar som ikkje er fulldyrka og såleis vanskeleg kan haustast maskinelt. På bruk som ikkje blir drive av eigaren, vil ein del marginale areal naturleg nok falla ut av drift.

Samla jordbruksareal i drift har gått oppover i åra frå 1969 og til i dag. I 1969 var samla jordbruksareal på 23800 daa. På 70-talet auka dette arealet kraftig på grunn av nydyrking, særleg i fjellet. Seinare er det innmarksbeitearealet som har bidrege mest til arealauken. Denne auken skuldast både at det har vorte rydda ein del nye innmarksbeiter, men også at det tidlegare var ein del beiteareal som ikkje var gjeve opp frå brukaren si side fordi dei ikkje var tilskotsberettiga.

BRUKEN AV AREALET

Bruken av jordbruksarealet i Vestre Slidre er vesentleg grovfordyrking. 96 % av innmarka vert brukt til eng og beitemark. Arealbruken er såleis einsidig.

Dei klimatiske tilhøva og areala sin utforming gjer at det er lite rom for å drive med andre produksjonar enn grovfôr og husdyr. Utanom grovfôrproduksjonen, så er det litt kornproduksjon i kommuna.

Totalt ligg kring 30% av jordbruksarealet i kommuna i stølsområda. Dette er areal som ligg frå ca 600 til ca 1000 m.o.h. Mykje av dette arealet gjev berre ei avling, og lang transport medfører dyrare drift av arealet i fjellet enn heime. Men sjølv om jorda i fjellet såleis betyr ein del mindre totalt sett enn arealet her skulle tilseia, så er innmarka i stølsområda av vesentleg verdi for jordbruket. Mykje av stølsjorda er flat og lett driven og er eit verdfullt bidrag både som ekstra vinterfôr og som beite. Store delar av bruksutbygginga her i Valdres på 70-talet, var nettopp tufta på at ein fekk større areal til fôrproduksjon i fjellet.

BEITEBRUKEN

Utmarksbeite i Vestre Slidre ligg hovudsakleg i Vestfjellet. Her er det rikeleg med utmarksareal, både på privat grunn og i Statsallmenninga. Grensa mellom privat eigd fjellområde og Statsallmenning går etter Syndinvasstraga, Krokåna og Vasetvatnet. Sørvest for denne grensa ligg Statsallmenningen på over 150000 daa (180000 daa medrekna vatn). På heimsida her er det ca 110000 daa privat beiteareal, skogsbeite og fjellbeite. I tillegg er det totalt 18000 daa privat fjellareal i Grunke.

På austsida av kommunen, etter auståsen, var det tidlegare også ein del utmarksbeiting. Her ligg det mange heimstølar som høyrer til gardane på austsida. Heimstølane er ikkje lenger i bruk, åsen her er i dag skogkledd, og det går svært lite beitedyr her.

I vestfjellet har ein i dag 4 saubeitelag. Desse dekkjer heile vestfjellet. I 2005 var medlemstal og tal på slepte dyr slik:

Sankelag	Aktive medlemmer	Slept på beite -05		
		Sau	Lam	Sum
Baklia Beitelag	4	286	360	646
Bjørk og Vier Beitelag	7	357	633	990
Syndin Beitelag	10	429	814	1243
Vaset-Trollet Beitelag	4	172	292	464
Sum:	25	1244	2099	3343

Det er i områda som vert dekkja av saubeitelaga at dei fleste andre dyra på utmarksbeitet og går. Her beiter også ca 1000 kyr (mjølkekyr/ammekyr) og ca 950 ungdyr på utmarka minst 8 veker. For ein del av kyrne vert det supplert med nattbeite på stølsjordet. I tillegg beiter kring 350 geit og nokre hestar i vestfjellet.

Utfordringa er at det kulturlandskapet som vi kjenner i vestfjellet langt på veg er i ferd med å gro att. Dette fordi talet på beitedyr er drastisk redusert dei siste 50 år, og søkk enno. Det er stadig bruk som legg ned husdyrproduksjonen, og få nye kjem til.

Til tross for store beiteareal og reduksjon i talet på beitedyr, anar ein at den omfattande satsinga på turisme i desse beiteområda kan skapa konflikhtar. Her er problemet ofte at utbyggingsområde for fritidsbustader kjem i konflikt med etablerte beiteområde og beiteresler. Like eins kan rovdyr verta eit aukande problem om ein ikkje klarer å halda rovdyr som bjørn, ulv, jerv og gaupe borte frå beiteområda.

Når det gjeld innmarksbeite er kommunen i dag relativt dårleg stilt. Berre 11-12 % av innmarka er kulturbeite. Ein del av innmarksbeitet er stølsjorder som ikkje er oppdyrka. Nede i dalen er det altfor lite bruk av kulturbeitene. Dette gjeld både som vår- og haustbeite heime ved stølsdrift, og sommarbeite ved mjølkeproduksjon heime om sommaren. Frå gamle fotografi frå fyrst på 1900-talet ser ein at det var mindre skogkledd og meir opne areal i bygda. I dag er mykje av beitemarka i dalen tilgrodd med skog. Ein del av dette kan med fordel opnast opp att og beiteareal på bruk som har slutta med dyr bør også takast i bruk av naboar. Dette både med tanke på kulturlandskapet, men ikkje minst med tanke på å auka areala med gode kulturbeite i bygda. Elles er det ein del svært bratte areal dyrka jord som i dag blir drivne og hausta nærmast med livet som innsats, og som såleis passer betre som beiteareal. Kanskje kunne fleire ungdyr og sinkyr gå på innmarksbeite heime delar av sommaren, og på den måten både halde i hevd kulturlandskapet, samt gjere beitet attraktivt som haustbeite når mjølkekyrne kjem heim frå stølen. Dette ville også bidra positivt i forhold til inntrykket av det aktive kulturlandskapet som turistar møter når dei kjem til bygda. Det beste er beitedyr både heime og på fjellet.

OVER SKOGGRENSA

Om lag halvdelen av de areala i Vestre Slidre rår over finn vi over 1000 meter over havet. Vi får kalle det snaufjell, en då her veks det mange slag planter og busker som har tilpassa seg vindslit, våtlende og turlende og skiftende vertilhøve gjennom tidene. Snaufjellet kan også samanliknast med en alpin region. Her finn vi svært mange av stølene og det typiske plantelivet som fylgjer med husdyrbeiten over lang tid.

Høgdenivået for skoggrensa avhenger mykje av lokale tilhøve, som hellingene i terrenget, letilhøvet, jordart og næringstilstand.

Det beste beite finn vi på fastmark, og langs bekkefar og myrdrag er det ofte frisk og frodig urte og grasvekst.

Plantelivet høgt oppe der snøen ikke vert borte før juli kan likevel gjev gode beiter som snøleie og musøra. I fjellet kjem planteveksten sinare i gnag enn lågere nede.

Fjelltimotei tildømes blomer rundt 28. juni ved 900 m.o.h. og ikke før 15 juli ved 1300 m.o.h.

Alle ville planter lever i konkurranse om plassen og næringa i terreng og jordmonn.

Beitekvalitet vert naturlege svært varierende i snaufjellet, frå mest ingenting til 2-3 foreiningar pr.da.

Ville planter i fjellet held oppe kvaliteten - fordøyeligheita, lenger enn planter som blir dyrka nede i låglandet. Fjellplatene utvikler nye skudd og blad lenger utover i vekstida. Men proteininnhaldet går ned og utgjør om lag halvparten ut i september mot det som var tidligere på sommeren.

Rundt stølene finn vi verdifulle grasarter som engkvein, rausvingel, sauesvingel, kvitkløver, sølvbunke og litt fjelltimotei mellom mange andre. Mange av disse har tålt hard beiting og tråkk og trives med det.

TAMREIN

Frå Gilafjellet mot Grønnsennknippa og vidare over Brattåsen blir det ført tamrein frå Filefjell tamreinlag over til Vassfaret på høsten i nov/des, der dei har vinterbeite.

Dei kjem tilbake same turen på våren før de kalver i slutten på april. Denne avtala med Filefjell tamreinlag er over 100 år gammel. Det er i størrelsesorden ca.3000 tamrein som er i dette området på vår og haust. Dette har stor økonomisk betydning for tamreinlaget, dei er heilt avhengige av vinterbeite i Vassfaret.

GRUNNEN VI STÅR PÅ

Geologien i Vestre Slidre er seers interessant og spennende. Vi hører til den Kaledonske fjellkjede som vart til for mange hundre millioner år sia. Resultater frå de store omveltninger i den tida finn vi til dømes som Valdresparagmitt her i fjella våre.

VARME OG VÆTE

Vi høyrer ofte om gode og dårlige beitesomrar, og der er temperaturen og nedbøren særlig i juli og august avgjerande.

På Forsøkgarden Løken har det vore målinger jamt sia 1919, og vi skal trekke fram nokre fakta. Vi hører ellers ofte at folk talar om serleg varme eller kalde år, og minnes gjerne best de uvanlige åra. Etter målinga på Løken var julinedbøren størst i 1924, 1939 og rekord på 173,8 mm. i 1993. Dei turraste åra hadde en i 1949, 1983 og særlig 1994 med bare 15,5mm.

Middelnedbøren for juli i alle åra fram til og med 1999 var 77,3. Årsnedbøren er jamt over 15 mm. høgere i fjellet enn nedi dalsida. God julinedbør held grasveksten godt oppe, og tørkeår kan gjeve store utsalg på beitekvaliteten og avdråtten.

Det turraste året var i 1955 med bare 55 mm for juli og august. Temperaturen går ned med 0,5-0,6 grC for kvar 100 meters stigning i terrenget. Middelet for temperaturen i vekstida er avgjerande for kor høgt til fjellets de ulike tre, busker og beiteplanter kan nå. Disse temperaturene er sett som eit middel for den tida da det er vekst. I fjellet kan ein regne med at 2/3 av års nedbøren kjem som snø.

ØKOLOGISK MANGFOLD

Biodiverset -mangfoldet av arter i økosystemet- har utvikla seg gjennom tusener av år med hjelp av beitedyr.

Husdyra kom inn i systema for 3-6000 år siden. Før den tid var det bison, mammut, elg og hjort som levde av vegetasjon.

Naturen er i endring heile tida. Uten beiteing minker landskapets variasjoner og skogen tek over grasmarka og vi får en ensidig vegetasjon. Høgvokste planter, busker og tre overtek terrenget. Om lag halvparten av dei trua plantene her i landet -dei som er raudlista- hører til i områder som er utvikla gjennom langvarig beitebruk.

Låge planter på 5-10 cm blir utkonkurrerte av høge og kraftige vekster. Nyere økologisk forskning viser betydelig positiv virkning av beiteing for å oppretthalde det biologiske mangfoldet. Det er det bare beiting av husdyr som gjer, under og over tregrensa. Elg og hjort beiter på busker, tre og høgvokste planter.

LEVANDE KULTURLANDSKAP

Husdyrproduksjon kombinert med beitebruk er framleis ei aktuell driftsform. No ser det ut til at morgendagens samfunn vektlegger kulturlandskapet mer og mer. I eit levende kulturlandskap hører beitedyra heime, og her ligg det store oppgaver.

Alle husdyra, og gjerne eit variert husdyrhold, gjev ekstra oppleving i terrenget. Beitebruk og skjøtsel held landskapet i hevd og dette samsvarer med det biologiske mangfaldet og økosystemet.

Landbruksdepartementet sine forskrifter for spesiell tiltak i landbrukets kulturlandskap har mellom anna som formål å gje stønad til miljøvennlig produksjon, næringsutvikling og bruk av tradisjonelle driftsformer. Vi ser disse støtteordningene som sers viktige for å vedlikeholde og utvikle beitebruken i Vestre Slidre. Ta kontakt med landbruksforvaltninga. Det gjeld å halde gammal kulturmark som stølsområder og slåtteland m.m. vedlike med å la beitedyra gjæra mykje av jobben!

BEITEKVALITET

Vegetasjonen i terrenget varierer både fordi det er mange ulike plantearter, og fordi vekeplassane er både frodige og skrinne. Kjøtt produsert på fjellbeite/utmarksbeite blir prega smaksmessig og har ein sunnere feittsyresamensetning enn kjøtt produsert på gjødsla innmark /innforing.

UTMARKABEITE-VIKTIG I NORSK LANDBRUK

I alt blir 2 millioner sau, 230 000 storfe og 60 000 geit sleppt i utmarka. Til sammen blir det hausta for til en verdi av nesten 1 milliard kroner kvart år.

Beitenæringa er kan hende den største arealbrukende næringa i Norge. Det er mange andre intressegrupper som ønsker og væra med å bestemme korleis utmarka skal forvaltes.

For beitenæringa er det viktig å ha kunnskap om ressursgrunnlaget for å synleggjera kva arealintresser næringa har i høve til andre brukere av utmarka.

Utmarka har store variasjoner i Norge. Dette gjeld regionalt, men og over korte avstander lokalt. Kvaliteten på beite ser en att i avdråttan frå beitedyra.

Same prinsippet gjeld i utmarka som i fjøset – produksjonsresultatet er avhengig av kvaliteten på foret dyra har tilgang til.

SKOGSBEITE

I den produktive barskogen under vernskoggrensa var det før i tida vanlig å ha beitedyra gående i heimåsen i 2-3 veker vår og haust.

Heimstølane var til god hjelp særlig i juni måned og i september etter at dyra kom heim frå stølen.

I mest alle grender hadde en fastsett og presist innarbeid datoer då dyra måtte vera ute av skogsbeite, vanlig omkring 26-28 juni, og de måtte ikke koma att før etter 5-6 september. Hensikten var at alle buskapene skulle ha like gode beiter, og dette er eit tydleg varsel om at i den tida var det bra beite i heimåstraktene.

No har barskogen tatt over det aller meste av beitemarka, men noe grasvekst er det, særlig interessante er hogstflatene i det moderne skogbruket som nå utgjør om lag 15-29 000 da de siste 15 åra. På disse flatene kan en regne med at det vil være mykje gras og særlig ”smæle”-smyle som vanligvis dominerer.

Forskarar har vist at en kan oppnå 40-70 foreiningar pr. da på slike snauflater. Beitedyr kan nytte 7-8 foreiningar i middel pr. da på vanlig skogsmark, men da med 120 dagers beitetid. I barskog er det mindre opne plasser med grasarter, beregner og urter, men i det store og heile er det mest blåbærlyng og mose.

BLANDINGSSKOG

Ovanfor vernskoggrensa er det meir ope mellom bartre, og bjørka, einer og vidjearter gjør seg gjeldane.

Blåbærlyng, krekling, blokkebær og innimellom tre og busker veks det smye,svinglearter, sølvbunke, starr og en del urter.

I sørvende bakkar med jamn væte er det gjerne tidlig og brukbart beite. Ofte får finnsjegg-finntopp overtaket, og då vert det smått omplassen til de gode beiteplantene.

En del av heimstølane låg i 7-800 meters høgde over havet, alt etter terrenget og tilgang på friskt vatn.

Stort sett er det mindre godt beite i blandigsskogane, kan hende frå 6-7 til 14-15 foreiningar pr. da., men på gamle utslåttar og langs bekkefar kan det vera gode beiter.

FJELLBJØRKESKOGEN

I høgdelag på ca.900 m.o.h. finn vi mange verdifulle bjørkelier og der råmetilhøva avgjør vekstevna. Bjørkelauvet fell på marka og skaper levevilkår for mikroorganismar og småkryp dvs. at jordmonnet vert mer levende i de øverste laga.

Bregner, urter og grasarter av ymse slag gjør at beitet i mange bjørkelier nok er av det beste vi har.

Naturleg nok er det ikke skarpe skille mellom blandigsskog og der bjørka er einerådande treslag. Likevel er det slik at alle husdyra liker seg best i bjørkeskogen der det er godt beite og dei finn ly for vind og uvær.

Tidlig på sumaren er beite best i sørhellingar, og seinere i beitetida byr nordhellingene på ferskere gras og gjerne meir sopp.

Mykje av beitelien må seiast og vera godt beite og der jordart og råmetilhøva er gunstige kan beite vera mykje godt, med beiteverdiar på 10 til 20 foreiningar pr. da.

BEITEBRUK I SKOGEN

Den frodige engbjørkskogen er så vokstleg at det er veldig viktig å ha høgt nok dyretal skal ein ta vare på ein god beiteskog. Det er vanskeleg å hindre attgroing berre med sau i beite. Storfe har mykje betre kultiveringverknad i slik skog på grunn av større trakkeeffekt, og av di storfe et meir grovvaksne planter. Blant storfe vil det også vera ulike beitevaner. Enkelte raser et meir lauv enn andre, og vil såleis betre kunne halde lauvoppslaget tilbake og gje ein høgare oppkvista skog.

Beiting med to eller fleire dyreslag gjev utnytting av beiteområdet. Dette fordi dei fleste dyreslag vil ha meir eller mindre ulik val av beiteplanter og beitestader. Denne fordelten aukar ettersom mangfoldet i vegetasjon og terreng blir større. Har ein fleire dyreslag er det også sikrere å ha eit høgt beitetrykk utan å få for mykje innvollsparasitter i beite, da desse for det meste held seg til kvar sine dyreslag.

Tynning i skog slepp ned meir lys og varme til undervegetasjonen. Auka lystilgang gjev meir sukkerinnhald i plantene og dermed større smakelegheit. Beitedyr vil derfor foretrekke slike areal, og dette kan såleis ha ein samlande verknad på dyra. Eit anna tiltak for å få høgt nok beitetrykk på skogarealer, kan vera bruk av saltstein.

Gjerding gjev best kontroll med beitebruk. Her kan ein til dømes gjerde inn eit større området med permanent gjerde, og så bruke elektrisk gjerder med ein trå for styring av beitebruken innanfor området. Høgt beitetrykk vil vera heilt nødvendig dersom ein skal opne opp att eit området som er attgrodd.

Tidleg slepp er viktig skal ein oppnå dette. Særleg på opninger i skogen skjer vegetasjonutviklinga fort, og plantene forveks og blir lite attraktive før dyra kjem ut på beite. God nedbeiting gjev næringsrik nygroe i beite og gjer at beitekvaliteten held seg betre utover sommaren.

BEITEPLANTER

Det skal være om lag 115 viltvoksende grasarter her i landet, og i mengde utgjør de ventleg 60-70 prosent av alle beiteplanter som også omfatter urter, busker og lauvtre.

Ved Planteforsk Løken, er det arbeidd mye med planteavl for stølsområda og i fjellet.

Meldingene frå stasjonen alt frå 1920 og 30 - talet innheld mykje verdifull stoff om dette.

Når det er spørsmål om å kultivere beite, så har foredlingsarbeidet med engvekster på Løken fått stor verdi.

Dei har utvikla eigne sorter av engsvingel, raudsvingel, hundegras, engkvein, engrapp, bladfax og strandrør som står til rådvelde.

Med hovedvekta på utmarksbeite tek vi for oss ein del av dei mest verdifulle beiteplantene, og byrjar med timotei mellom anna av di at dyra likar den svært godt.

Fjelltimoteien.

tåler beiteing betre enn vanleg timotei, og er meir bladrik og hradfør

Engrevehale

har mykje til felles med timotei, er tidligere, men ikkje særleg sterk i fjellet

Engkvien

Denne veks sjeldan høgare enn bjørkeskogen, der den er vanlig. På turt lende er den hardfør og varig. Dyra likar engkvein som også tåler godt å bli beita. Med kultivering, frøsaing og gjødsling aukar avling av desse småvekste plantene.

Sølvbunke

Blada er stive og skarpe av di dei inneheld mykje kiselsyre, og plantene lagar store og ofte svære tuver, særleg i låglandet. Unge planter er best til å beite. På fjellbeite er plante annleis, veks meir jamt utan å laga tuver, og der er sølvbunkene ei verdifull grasart som gjev store avlinger. I fjellet er den ei god beiteplante.

Smylebunke

Dette er den mest vanlige og viktigaste grasart i utmarka. Den trivast godt i skuggen og har tråforma, glisande blad og nokre strå. Vi kalle den ofte for smæle Smyle veks helst på magre og turre stader.

Gulaks

Ein svært hardfør plante somveks mest over alt. Den er ikkje særleg likt av dyra, men gjev ei golukt til høyet, som kjem av kumarinstoffet i plantene.

Planta utgjer ein intressant del av mangfaldet mellom beitevekstene.

Engrapp

Eit bladgras som både er harført og varig, men ikkje heilt vanleg i fjellet. I låglandet er det ein svært intressant beitevekst. På fjellbeite er fjellrapp meir aktuell av di dei er ei god beiteplante med høgt næringsinnhald, den er vanleg over det meste.

Engsvingel

Her kan stråa bli opp til ein metre høge. Eit verdifullt kulturgras på tilsådd mark. Gjev mest like store avlingar som timotei, og tåler beitinga betre enn denne.

Raudsvingel

Ei av dei beste grasartene i enga og på stølsjordet. Vanleg i bjørkelie, men greier seg godt på turlende.

Denne arten held seg lenge grønn utover hausten, men er ikkje av dei dyra likar best.

Sauesvingel

Her har vi ein hardfør grasart som greier seg på svært så værharde veksestader. Plantene står spredt i terrenget, og er svært godt likt av alle husdyrslaga.

Finnsjegg

Har tette og faste tuver med stive og seige strå. Tåler både sur og skrinn jord. Den er rekna som ugras i beitemarka. At bjørkeskogen veks til er eit middel til å halde den nede. I ope terreng er den sterk i konkurransen med andre gras- og bladvekstar.

Andre planter

I fjellet kan ein finne 20-30 urter, og mange av dei har vakre blomar. Bjønnskjegg, starr og duskmyrull er nokså vanleg, og småstarr og gråstarr trivast best i myrlende. På utslåttane veks det gjerne flaskestarr i myrlende. Dvergbjørk, brisk og vier rår over store arealer i fjellet, og alle er sterke konkurentar til beitevekstane. Engsoleie og lushatt er giftig, og dei fleste dyra vrakar desse, det same gjeld ballblom og soleiehov.

BEITING

Stølsfolk og dei som for med fedrift fann ut kvar dei beste beitestrekningene var. På 17- og særlig på 18 hundretallet var det mykje beitedyr. Alle gardsbruk og husmannsbruk hadde dyra på heimstølen og langstølar.

Stølsdrift har i alle tider vore nær tilknytta til garden, og var grunnleggende for å opprettholde relativt stor budskap. Heimlier og fjellvidder vart rydda, inngjerda og gjødsla.

Dette er resultatet av kulturlandskapet i fjellet vi har i dag. Med den radikale endringer som landbruket har gjennomgått de siste 20 åra, er også tilknytning til stølsdrift og støsliv endra.

I mange kommuner er denne serprega driftsforma gått over i soga, i andre kraftig redusert.

Men det er også kommuner der stølsdrift er ein føresentnad for å halde oppe mjølkeproduksjon slik den har vore fram til no. Vestre Slidre er ei av desse kommune.

Vårkalving var vanleg, og det saftige og næringsrike fjellgraset ga god avdrått. Mjølka vart ved vidare hansaming til smør og dei mange ulike slag av ost.

”Vårknipa” gjorde seg gjeldande dei fleste stader. Både folk og fe såg fram til det grønast i heimlier. På heimstølen/hauststølen eller liastølen som den også vart kalla, var det at dyra fyrst fekk smaken på det vårgrøne graset. Beitetida her var relativt kort, vanligvis 3 veker.

Endeleg kom bufardagen til langstølen som dyra, og ikkje minst budeia hadde sett fram til i lange tider. Dyra tok no til å koma i bra hald og kondisjon og kunne gjera seg god nytte av det næringsrike og voksende graset som var å finne. På ettersommaren var det fastsatt faredag på ny til heimstølen og nytt tilvokst beite.

Ord som saftig og gilde, eller skrale og turre strekninger var samtale-emner om stølsdrifta.

Tideleg og seint vårbeite, om det var avsides eller meir lagleg å koma til, var ofte avgjerande god beitebruk. Fleire forskare meiner at 30-40 prosent utnytting av beitegraset kan være vanleg. Moderat beiting aukar det økologiske mangfaldet i kulturlandskapet. Beiting på same areal med ulike dyrs slag gjer at mangfaldet på beite blir betre, og den mikrobiologiske aktiviteten i jordsmonnet aukar. Det har blitt sammenligna beite i utmarka og på stølsjordet som viser at kyrene gav 2 kilo meir om dagen når dei beitte på jordet.

SLÅTT OG BEITER I LANGE TIDER

I førhistorisk tid var bruken av utmarka og fjellet i det store og heile det som skaffa livbering for folk. I fjellbygdene kan valet stå mellom fortsatt stølsdrift eller reduksjon av dyretallet. Driftsbygningane er for stordelen lagt opp for utnytting av fjellbeite. Avikling av stølsbruken må i så fall erstattast med beite på dyrka jorda, og som atter gjev reduksjon av vinterforet. Kva så med stølsbruken i framtida?

Det er også ein del kommuner der stølsbruken fortsatt er stor i forhold til antall

mjølkeprodusenter som er på stølen. Stølane inna dei einskilde stølsлага varierer, alt frå nokon få til store grendar. Meieria har hatt og har fortsatt ansvaret for innhenting av mjølk.

Spørsmålet er om det blir øknomisk rekningssvarende i framtida dersom berre nokre få produsentar har dyra på fjellbeite.

Ringverknaden ved nedlegging av stølsdrift kan utan tvil få negativ fylgjer for andre næringer tilknyta bygdesammfunn, og for dei mange som har satsa på oppleving med husdyr og aktiv stølsdrift.

I et stort studieområde på Ringebufjellet har forskere ved Norsk institutt for skog og landskap funnet ut at det meste av skogendringene fra 1959 til i dag skyldes gjengroing etter nedlagt sæterdrift. Under 5 % av skoggrensendinger skyldes bedre klima, og disse endringer var først tydlig i perioden etter 1995. Siden år 2000 har gjennomsnittstemperaturen om sommaren økt, og dette kan fremskynde gjengroing. Men pr i dag skyldes de store endringer i utmarka først og fremst gjengroing etter endra eller nedlagt utmarksbruk.

I 1920 – åra

Professor Per Tuff frå Vang skriv i 900 årsskifte for Valdres noko om stølsdrift før i tida.

” Valdreskyrene ga 3,5-4 liter mjølk om dagen, og det svarta til 1363 liter i året. Været under sætertiden, samt kalvings beskaaffende var av vesentlig betydning.

Belegget på sætrene var i middel 6-7 melkekuer, og en ødsling med folkehjelpen.

En eller annen form for fellesdrift vil reimlegvis kunne bringe løsnig”

GJENGROING HAR STORE KONSEKVENSER

Færre husdyr på beite og økt bruk av fellsfjøs fører til gjengroing. Reduksjonen av kulturlandskapet har konsekvenser for flere næringer og miljøet.

Det åpne kulturlandskapet gror igjen. Fjellbjørka og annen lauvskog brer om seg og tar over for et mer variert plate og dyreliv langs Norges fjorder, daler og fjell.

Det forrige århundre gikk utmarksbruken kraftig ned og det åpne kulturlandskapet gror igjen.

Ein av dei viktigaste grunnene er at færre husdyr sendes på utmarkabeite. Sau og særleg geit er gode til å holde krattskogen nede, men både antall dyr og antall bønder synker. I dag velger dessuten mange flere bønder enn tidlegar å holde dyrene på innmarka, og beiteperioden i utmarka er også kortere i dag enn før.

I tillegg til at mange utmarksområder ikke får besøk av beitende husdyr, drar færre bønder og skogeiere i utmarka med redskap for hogst, lauving, slått og anna forsanking.

VERDSETTING AV UTMARKSBEITE

Utmarksbeite er ein av dei viktigaste ressursane for landbruket i ei fjellbygd. Sauehald utan bruk av utmarksbeite er utenkjeleg i vårt området. Storfeholdarene gjer seg også stor nytt av utmarka. Sau og storfe står for om lag like stort opptak av utmarksbeite. For å synliggjøra verdiane set vi opp fylgjande rekneeksempl:

8.400 sauer , 1 f.e.pr dag i 90 dager	756.000 f.e
1.150 kyr, 5,f.e pr dag i 60 dager	345.000 f.e
1.300 ungdyr/ kalv, 4 f.e. pr dag i 80dager	416.000 f.e
415 geit, 1 f.e. dag i 75 dager	31.100 f.e
20 hestar,6 f.e.pr.dag i 75 dager	9.000 f.e

Sum husdyr	1.557.100 f.e.
------------	----------------

(1.f.e. = fôrverdien av 1 kg bygg)

Ved å nytte ei avling på 350 f.e pr da vil dette tilsvare ca.4.450 da fulldyrka jord. Set vi inn ein f.e. pris på kr.3,- får vi ein totalverdi på ca.kr.4,67 mill. Bruker vi produktverdien blir summen betydelig høgre.

Den velferds- og lønnsutvikling vi opplevde i det 20. århundre, gjorde at slikt arbeid ikke ble lønnsomt.

Høye investeringskostnader i driftsbygninger, maskinpark og annet gjør det i dag nødvendig å prioritere arbeidsinnsatsen til mer lønnsame deler av gardsdrifta. Samtidig med at hver enkelt bonde reduserte utmarksbruken, gjekk antall gardsbruk i drift dramatisk ned.

På 1930- tallet hadde vi over 200.000 gårdsbruk her i landet. I dag har vi rundt 48 000. I underkant av 34 000 av disse er gårder med husdyrhold. Seterdrifta er også viktig for utmarksbeite.

På 1850- tallet hadde Norge 80.000 setre i drift, og omtrent 50.000 for 50 år siden. I dag er det mellom 1300 og 1400 Setre og støler igjen.

Oppblomstring av fellesfjøs de siste årene har i tillegg ført til at beiting blir konsentrert rundt færre områder i bygdene. Det resulterte i at gjengroing øker i de områder der beitedyra ikkje lenger slipper ut for å holde lauvtrær og krattskog nede

PROBLEMSTILLINGER OG UTFORDRINGER

Beiteretten i Vestre Slidre omfatter heile kommunen, beitedyra beveger seg innad i kommunen og mot kommunegrensene mot Vang, N.Aurdal, Ø.Slidre og Hallingdal.

Beiteretten er i dag befestet gjennom sedvane, hevd og lovverk. Opprinnelig er beiteretten etablert gjennom generasjoners bruk av ressursene i utmarka. Beiteretten utgår fra hovedbølet frå stølen og som beiterett i statsallmenninga. I denne plana blir det ikke tatt stilling til beiterettighetene til kvart enkelt bruk i kommunen. Vurderinga under er gjort på eit generelt grunnlag.

Rettsgrunnlag:

Jordfredningslova av 1860 (gjerdelova)

Flere offentlige utredninger rundt århundreskifte 1800-1900

Fjellova av 1920

Jordlova av 1928

Skogvernlova av 1932

Lov om ymse beitespørsmål av 1961(gjeldene lov)

Lov om grannegjerde av 1961 (gjeldende lov)

Frå gammalt av var hovedregelen at dei same brukranen både utnytta utmarksbeite og samtidig drev planteproduksjon på innmark. Dermed lå det godt til rette for enighet om spørsmål angående beitebruk og gjerdehold. Etter kvart ble produksjonen mer og mer spesialisert, og stadig flere gårdsbruk ble drevet uten at utnyttinga av utmarksressursane var

en del av driftsgrunnlaget. Dermed oppstod det intrissemotsetninger mellom husdyrbruk som hevda beiterett, husdyrbruk som ikke lenger hevda beiteretten og bruk hvor det ikke lenger er husdyrhold, når det gjelder gjerdehold og beitebruk generelt.

Denne endringen innen landbruket førte til at det meldte seg behov for å revidere lovgivningen som regulere beitebruk og gjerdehold. Ny lov om beitespørsmål ble vedtatt i 1961.

Det nye lovverket viste seg imidlertid ikke å bidra til å løse konflikten angående beitespørsmålet, snarere tvert i mot. I 1975 ble det derfor nedsatt et gjerde og beitelovutvalg som skulle sjå på en revidering av lovverket. Arbeidet medførte imidlertid ikke endring i lovverket, men belyste en rekke problemstillinger.

Gjerdeloven (Lov om grannegjerde av 1961) :

Loven regulerer plassering, utforming og vedlikehold av gjerder. Retter og plikter i forbindelse med gjerdehold og gjerdeskjønn. Den enkelte kommune kan fastsette vedtekter om gjerdehold som går ut over de reglene som gjelder etter loven.

Beiteloven (Lov om ymse beitespørsmål av 1961) :

Beiteloven regulerer retter og plikter i forbindelse med husdyr på beite, for dyreiere og for grunneier. Loven gir hjemmel for regulering av beitetidspunkt, og for å sette forbud mot beiting i avgrensede områder (ikke for bygd eller grend som frå gammalt tid har hatt slik rett) §15 slår fast at jordbruket med beiterett i statsallmenninga har rett til å beite med så stor buskap som han kan vinterfø på garden.

Retten til almeningsbruk faller bort dersom gårdsdrifta blir nedlagt og jorda tatt i bruk til andre formål enn jordbruk. Det same gjelder dersom en eigedomm deles og mister så mye jord at den ikke lenger regnes som en jordbruksmessig enhet.

Beitebruken i statsallmenninga er regulert gjennom vedtekter av Fjellstyret.

ROVVILT

Fram til midten av 1800- tallet var det store bestander av bjørn, jerv, ulv og gaupe over store deler av landet. Jaktstatestikker forteller at det da var betydelig forekomster av de fire store rovdirene også i Oppland fylke.

Bestandsstatus

Jerv

Av de fire rovviltartene er det forekomster av jerv som har hatt lengst historikk i Oppland. I perioden 1999-2009 har jervebestanden i Oppland vært relativ stabil på ca.4-7 ynglinger. Oppland har en felles jervebestand som vi deler med Hedemark, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Sogn og fjordane.

Gaupe

I Oppland har aktiviteten av gaupe endret seg mye både i omfang og utbredelse i løpet av de siste 15 åra. Først på 1990-tallet var aktiviteten størst i Gudbrandsdalen og Ottadalen, men dette bilde endra seg sist på 1990 tallet, med økt aktivitet i sør og vestfylket.

Ut i frå statistikken har det blitt registrert familiegrupper på 5 ynglende gauper der også bl.a. Hedemark, Akershus/Østfold, Buskerud og Telemark inngår.

Bjørn

Omfanget av streifende bjørn i regionen har variert en del i perioden 1995-2007. Det har vært en eller flere bjørner i grensetraktene mellom Sør-Aurdal, Søndre Land og Nordre Land. I 2007 var det toppår for aktiv bjørn i fylket, med mange påviste skader på sau.

Ulv

Ulven har hatt en svært begrenset forekomst i Oppland i nyere tid. I 1992 ble det påvist skader på sau, og det har vært skader i flere etterfølgende år. Ulven har stor aksjonsradius og kan gi store skader og store konflikter.

Statistikken for samla rovdyrtap i Vestre Slidre de siste åra viser at det i 2008 vart slept 1530 sau og 2980 lam på beite. 2 sau og 8 lam vart tatt av gaupe. 2 sau og 19 lam vart tatt av kongeørn.

I 2007 var det 3 sau og 11 lam som vart tatt av gaupe. I 2006 var det ingen erstatning av rovdyrtap. Det same var det i 2005, 2004 og 2003.

MÅLING AV RADIOAKTIVITET I DYR

Etter Tsjemobyl -nedfallet i 1986 vart det kassert store mengder slakt. For å unngå å slakte og kassere dyr med for høge konsentrasjoner av radioaktivitet cesium, vart det i løpet av høsten 1986 og våren 1987 utvikla metoder for måling av radioaktivitet cesium på levende dyr av småfe, storfe og rein.

Måling av radioaktivitet i levende dyr blir oftast gjennomført ute i felten og fyrst og fremst for kontroll av sau og rein. For kvar saueigar eller beitelag blir det målt 10 - 15 sau.

Avhengig av konsentrasjoner i dette utvalget blir heile flokken enten godkjent for slakting eller ikke. I en del områder der det er mykje forureining blir cesiumbindingar brukt til å redusere opptaket av radioaktivitet cesium i beitedyr, hovedsakelig i dyr som beiter i utmark.

NEDFORING

Det blir foret med rent fôr for å redusere høye konsentrasjoner av radioaktivitet cesium i kjøtt og melk. Relativ kort biologisk halvering gjør det mulig å benytte "nedforing" for å redusere høye konsentrasjoner av radioaktivt cesium i kjøtt og mjølk.

I praksis blir dyrene tatt inn fra utmarksbeite og gitt fôr med minst mulig innhold av radioaktivitet cesium. Nedforingsperioden kan variere fra to til ti uker avhengig av radioaktiv forurensing i dyret. I mange tilfeller beiter sau som vanlig, bare på dyrka mark i stedet for utmark.

DYREMERKING

Føremålet med merkesystemet for småfe og storfe er å sikre ei effektiv førebygging og handsaming av dyresjukdommar gjennom identifikasjon og registrering av dyra.

Storfe skal ha gule øymerker i kvart øyra der det står (Statens dyrehelsetilsyn), NO (Norge), og eit 8 sifra nummer for eigaren. Småfe skal ha ett øymerke eller tatovering med den same informasjonen.

I beitetida vil de nye merkene gjera det lettere å kjenne dyra uten å måtte handsame de heilt nøye. Ulike farger hjå merken til sau gjør det lettere å finne ut kven eigaren er. Mattilsynet har tilsynet med merkesystemt og korleis det vert brukt.

DYREVELFERD

Om lov om dyrevelferd. Ot.prp.nr.15 (2008-2009)

Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare og unødige påkjenninger og belastninger. Enhver som påtreffer et dyr som åpenbart er sykt, skadet eller hjelpeløs, skal så langt mulig hjelpe dyret. Dersom dyret er et dyr fra dyrehold eller storvilt, og det ikke er mulig å yte god nok hjelp, skal eieren eller politiet varsles umiddelbart. Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishaldning eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

Kunnskap om dyra si atferd er viktig. Det gjeld å unngå ulukker og å auke trivselen til dyra og dermed oppnå bedre avdrått. Et gammalt ord seier at dyr vert slik som de vert handsama. Det er stor skilnad på dyra, noko kjem av arv og noko av miljø. Å gjera dyra slike at de vært redde for folk er enkelt, det er nok med slag og spark. Dyr som også vert engstleg har også dårlig tilvekst.

Det gjeld å oppnå positiv kontakt, være rolig og bestemt og ikke vise at du er redd. Lokke dyret til deg i staden for å gå bort frå det. Ei hand på dyreryggen gjev ro.

SJUKDOMMER HOS DYR PÅ BEITE

Generelt

Stort sett må all beitebruk ses på som positivt for dyra. Tradisjonelle driftsløysninger for storfe, sau og geit gir minimale muligheter for mosjon i vinterhalvåret. For at dyra skal holde seg friske og sunne skal de derfor ha tilgang på beite om sommeren. I forskriften om hold av storfe.F-1072 § 10. **Mosjon:** Storfe skal sikres mulighet for fri bevegelse og mosjon på beite i minimum 8 veker i løpet av sommer halvåret. Dersom forholdene ligg til rette for det, kan mosjonskravet også oppfyllest andre tider på året. Dersom storfe ikke kan slippes på beite, kan det nyttas luftegård. Luftegården skal være godkjent av mattilsynet før det tas i bruk.

Bestemmelsen om fri bevegelse og mosjon gjelder ikke for ukastrerte hanndyr eldre enn seks måneder. Frem til 1.januar 2013 gjelder ikke kravet storfe som holdes i løsdrift.

Selv om det er positivt at dyra slippes på beite utsettes de samtidig for en del helsefarer som er uaktuelle mens de står på båsen.

Innvollssnyltere

Alle våre beitedyr er utsatt for ulike typer bendelorm og rundorm. Disse innvollssnylterene vil normalt forårsake redusert tilvekst hos dyra. I enkelte tilfeller kan de bli riktig sjuke og magre av. Dødsfall kan også forekomme selv om dette er sjelden.

For å forebygge at beitene blir smittet unødige med parasitter kan dyra behandles med egnet medisin før de slippes på beite. Disse forholdsreglene gjelder både småfe og storfe. Man må være forsiktig med å behandle melkeproduserende geiter og storfe på grunn av fare for medisinrester i melka. På ungdyra av storfe bør man bruke spesielle tabletter (depotbolus) som avgir medisin i hele beitetida. Slike medisiner er reseptpliktige og kan kun skaffes via apoteket.

BREDSKAPSTILTAK

OMRÅDET	TILTAK	ANSVAR
Gjerder, ferister	Kvar enkelt gjerdeiger (også utan husdyr) sjekker eigne gjerder kvart år. Eigar av ferister må syta for ansvarsforsikring. Beitebrukaren og andre som kjem over uforsvarlege gjerder melder frå til dyrevernemda. Gjerderestar og dårleg vedlikehalde gjerder skal fjernast. Gjerdelova §§3 og 5 Dyreverlova §29	Gjerdereigar Eigar av ferist Dyrevernemd
Bygninger i beiteområda	Eigare av bygninger sjekkar for "dyrefeller" minst kvart år Dyreverlova §28	Bygningseigar
Saltingsplass	Beitebrukarane syter for faste saltingsplasser, gjerne med saltingsautomater. Salting skal skje i god Avstand frå vegar og bygginger.	Husdyreigar/ Beitelag
Skårfeste/stup	Så langt det let seg gjera sikre kjente fareplasser med for eksempel Gjerde. Dyreverlova § 2.	Husdyreigar/ Beitelag
Rovdyr	Aktiv tilsyn. Rovdyr kan fellast ved direkte angrep på bufe og tamrein. Viltlova § 11 Dokumentere funn av kadaver. Søkje fellingsløyve ved utåleleg aktivitet frå rovdyr. Til å ta ut rovdyra ved beitinga med fellingsløyve nyttast lokale jegere, medlemar i fallgruppa og SNO. Jaktleiar/lag godkjennast av kommunen i kvart enkelt tilfelle. Gjennomføre førebyggjende tiltak dersom dei	Husdyreigar Husdyreigar/SNO Husdyreigar Beitelag/kommune/SNO Husdyreigar/Beitelag.

	er økonomisk forsvarlege og fungerer.	
Laushund	Bandtavig må respekteres. Melde frå til hundeeigar/politi om laushund eller om nødvendig avlive. Lov om hundehold §§ 6,14,15	Hundeeiger/ Beitelag
Sleppetid	Vurdere beitemengden og denne skal vera tilfredsstillande før slepping. Dyrevernlova §10	Beitelag/husdyreigere
Helsetilstand ved vårslepp	Slepp berre friske og livskraftige dyr. Ikkje slepp morlause lam under 8 veker. Forskrift om velferd for småfe §25	Husdyreigere/beitelag
Transport	Nytte godkjent transportmiddel med tilstrekkeleg plass. På og avlasting skal skje utan fare for dyra. Forskrift om transport av levende dyr §§4,21	Transportør/Husdyreiger
Tilsyn	Det skal vera tilsyn i alle beiteområda minst ein gong pr veke. Dyrevernlova § 5. Forskriften om velferd for småfe §19 Forskriften om tilskott til organisert beitebruk.	Beitelag/ Husdyreiger
Informasjon om beiting	Setja opp informasjonsplakater på godt synbare stader om bandtvang, beiting, Varslingstelefon for funn i beiteområder.	Beitelag / Husdyreiger
Varsling	Det er oppretta fast varslingsstelefon for heile kommune, Vaktentralen telefon 613 61044 Dyrevernlova §§ 56,6	Beitelaga
Skilting langs veg	Fareskilt langs veger med stor fare for påkjørsel av dyr.	Beitelag Kommune Vegvesnet
Sanking	Ettersanking skal utførast inntil det er sikkerheit for at det ikkje går att dyr. Dyrevernlova § 5.	Husdyreiger/ Beitelag
Radioaktivitet	Dyr frå observasjonsområdet skal framstillast for måling før slakting.Målte dyr skal vera representative for området og hovedsank skal vera seinast 3 dager etter måling. Dyrevernlova § 5	Husdyreiger/ Beitelag

Akutt tidlegsanking	Kvar husdyreigar må vera førebudd med nødvendig beiteareal/for for akutt tidlegsanking	Husdyreiger
---------------------	--	--------------------

TILTAKSDELEN

Utfordringa blir å oppretthalde eller helst auke beitetrykket i utmark. Eit svert avgjerande moment her er landbrukspolitikken. Det må i betydleg grad stimulerast til å nytte utmarksbeite. I tillegg til den generelle landbrukspolitikken bør det vurderast kommunal støtte til beitetiltak. Tal beitedyr må haldast minst på dagens nivå. Sambeiting av fleire dyreslag er ynskjeleg.

Kva	Korleis	Når	Kven
Hindre beiteskader i barskog	Sau må ikkje sleppast i barskog utenom ordinær beitetid og ikkje i noko tilfelle mellom 01.november og 17 mai.	Frå 2 0 1 0	Dyreeigar
Aktiv bruk av utmarksbeite	Påvirke sentale myndigheiter til å gjeve rammevilkår som stimulerer til beitebruk	Stadi g	Alle
Uttale om beitebruk og beiterett i forvaltningsmessige vedtak	Alle tiltak/planer i beiteområdet skal leggest fram for beitebrukrane til uttale på eit tidligast mogleg stadium og i alle tilfeller før vedtaket blir fatta.	Frå 2 0 1 0	Tiltakshavar, kommunen
Tiltak i beiteområda som Kartvedlegg som syner <ul style="list-style-type: none"> • Beitebruk • Råk og ferdselvegar • Buer for beitebruk • Salteplasser • Sperregjerder 	Økonomisk tilskott til investering, for eks sperregjerder,klopper m.m.	Frå 2 0 1 0	Kommunen v/SMIL midlar

<ul style="list-style-type: none"> • Sanke/siljekveer • Andre installasjoner for bedrifter <p>Beitelaga i Vestre Slidre 2010</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bjørk og Vier v/Gullik Stee 2967 Lomen • Fjellstølen v/ John Egil Rud • Syndin v/ Tomas Aastad • Baklia v/ Knut Hande • Murkelie v/ Steinar Kvåle <p>Pressetalsmann i Vestre Slidre kommune er leder på landbruk, næring og teknisk Teje Karlsen.</p>			
Inngjerding av hytter	I prinsippet ikkje inngjerding, beiteinteressene skal vera avgjerande. Maks 100 m ² . Tregjerder av god og trygg standard.	Frå 2 0 1 0	Kommunen v/godkjenning
Småviltjakt med hund	I beiteområdet med konflikt bør småviltjakt med hund utsetjast til 01.11.		Rettighetshaver
Beitelag	Organisere alle beitebrukere i aktive beitelag.		Beitebrukarane Kommunen
Råk og ferdselsveger	Rydde og holda vedlike. Økonomisk stimulanse ved bruk av Smil- midler.		Beitebrukarane Kommunen
Merking av beitedyr	I tillegg til påbudt individmerking skal alle beitedyr merkas	Frå 2 0	Dyeeigar

	med navn til dyreeigar.	1	
Utvida bandtvang for hund.			
Farlige gjerder	Kan gjøre vedtak om fjerning av gjerde som er til fare for beitende bufe, når gjerdehaldar ikkje viser vilje til å etterkomme det kravet han har på seg til å rydde opp etter §15 i Lov om dyrevelferd. Mattilsynet kan bruke opptarpende virekemiddler t.d tvangsmulkt.	Frå 2010	Gjerdehander/Beitebruker/Mattilsynet

Vestre Slidre kommune

BEITEBRUKSPLAN FOR VESTRE SLIDRE KOMMUNE

Vedteke av Vestre Slidre kommunestyre 10.06.2010

